

- **Mărti, 10 ianuarie 2023**, a avut loc la Cluj-Napoca o **masă rotundă** organizată de ISPMN, intitulată *Népszámlálás 2022. Mit mutatnak az előzetes eredmények? Elemző-értelmező kerekasztal-beszélgetés* (Recensământ 2022. Masă rotundă pe marginea datelor preliminare ale recensământului din anul 2022). Invitații evenimentului au fost: [Horváth István](#) (sociolog, UBB Sociologie), [Kiss Tamás](#) (sociolog, ISPMN) și Veres Valér (sociolog, UBB Sociologie), iar dezbaterile au fost moderată de Novák Csaba Zoltán (președinte ISPMN). Evenimentul a fost deschis publicului larg și a fost difuzat în direct pe pagina de [FB ISPMN](#).

Reacții în presă vedeți aici: [1](#), [2](#), [3](#), [4](#) și [5](#).

- **Joi, 12 ianuarie 2023**, [Stefánia Toma](#) și [László Fosztó](#) (cercetători ISPMN) au participat la prima întâlnire a *Laboratorului pentru Inovare și Smart Hub pentru un Cluj Sigur*. Acest proiect lansat și coordonat de Institutul pentru Acțiune, Educare și Cercetare pentru Pace (The Peace Action, Training and Research Institute of Romania - PATRIR) propune o abordare integrată asupra polarizării sociale, a discriminării, radicalizării, a extremismului și a discursului urii, dar și pentru a consolida incluziunea socială, bunăstarea și siguranța în Cluj-Napoca. La lucrările laboratorului au fost invitați reprezentanți ai administrației publice, lucrători în domeniul serviciilor sociale, ai organelor de ordine, membri în organizațiilor neguvernamentale naționale și internaționale cât și specialiști din sfera academică. Participanții au dezbătut probleme legate de procesul radicalizării ideologice și sociale în oraș și au identificat moduri de abordare a problematicei. Au convenit pentru crearea unei rețele care facilitează schimburi de informații și experiență și contribuie la luare deciziilor informate.

Detalii despre eveniment vedeți [aici](#).

- **Miercuri, 18 ianuarie 2023**, în seria *Seminarii ISPMN*, [Kiss Ágnes](#) (cercetător ISPMN) a prezentat cercetarea axată pe revista samizdat *Ellenpontok*, apărută în România în anul 1982. Lucrarea prezentată spre dezbateri a fost intitulată *Romániai magyar szamizdat folyóirat a nyolcvanas években. Feltételek, megvalósítások, fogadtatás* [Revista maghiară samizdat în România anilor '80. Condiții, realizări, recepție].
- **Joi, 26 ianuarie 2023**, cu ocazia Zilei Internaționale de Comemorare a Victimelor Holocaustului, [Attila Gidó](#) (cercetător ISPMN) a fost invitatul emisiunii *Tetőterasz* [Terasă pe acoperiș], Radio Cluj, secțiunea în limba maghiară. În cadrul emisiunii s-a discutat despre stadiul cercetărilor referitoare la Holocaustul din teritoriile controlate de statul român și cel maghiar în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Interviu în limba maghiară poate fi ascultat [aici](#).
- **Vineri, 27 ianuarie 2023**, cu ocazia Zilei Internaționale de Comemorare a Victimelor Holocaustului, [Attila Gidó](#) (cercetător ISPMN) a fost invitatul emisiunii *Erdélyi Figyelő* [Observator transilvan], TVR Cluj. În cadrul emisiunii s-a discutat despre semnificația zilei de comemorare,

respectiv despre lagărele de exterminare și de muncă naziste. Emisiunea în limba maghiară poate fi vizionată [aici](#).

- **Vineri, 27 ianuarie 2023**, [László Fosztó](#) (cercetător ISPMN) a fost invitat la studioul Radio România Cluj, redacția în limba maghiară, în cadrul emisiunii *Tetőterasz* (Terasă pe acoperiș), redactor István Rostás-Péter. Tema emisiunii a fost lansarea proiectului intitulat: „[Barometrul nostalgiei comuniste](#)” de către Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc (IICCMER). În cadrul emisiunii s-au discutat cauzele care stau la baza unei nostalgii a unor categorii sociale și grupuri generaționale față de regimul Ceaușescu, totodată și consecințele potențiale ale unei astfel de nostalgii.

Detalii despre barometru vedeți aici, iar link către emisiune [aici](#).

- **Marti, 31 ianuarie 2023**, a avut loc **seminarul** intitulat „Lost Millennials: Challenges of school to work transition” [Generația Y pierdută: dificultățile tranziției de la școală la muncă]. Seminarul face parte din seria de evenimente publice organizate în cadrul proiectului internațional Lost Millennials. Au avut loc patru prezentări publice susținute de Gabriela Neagu (ICCV), Claudia Petrescu (ICCV), Nicoleta Iacobescu (Universitatea de Vest Timișoara) și [Stefánia Toma](#) (ISPMN). [Stefánia Toma](#) a susținut prezentarea intitulată *Gaps and Barriers to School-to-work Transition in the case of the Romanian Roma Youth* [Lipsuri și bariere în tranziția de la școală la muncă în cazul tinerilor romi din România]. Moderatorul evenimentului a fost Balázs Telegdy (Universitatea Sapientia, Miercurea-Ciuc). Evenimentul a fost transmis online pe Facebook. Mai multe informații puteți găsi pe pagina proiectului, [aici](#).

- **În luna ianuarie 2023**, a apărut în revista *Historical Studies on Central Europe* 2 (nr. 2, 2022, 373–376, doi.org/10.47074/HSCE.2022-2.24, recenzie volumului semnat de [Peti Lehel](#) (cercetător ISPMN) cu titlul „*Krisztus ajándéka van bennünk*”. *Pünkösdzizmus moldvai román, roma és csángó közösségeiben*”. [„Darul lui Hristos e în noi”. Cultul penticostal în comunități de români, roma și ceangăi din Moldova] Budapesta - Cluj-Napoca (189 pagini, Editura Balassi-Editura Societatea Muzeului Ardelean [Balassi Kiadó - Erdélyi Múzeum-Egyesület]). Recenzia e semnată de dr. habil Hesz Ágnes, Departamentul de Etnologie Europeană și Antropologie Culturală, Universitatea din Pécs. Hesz Ágnes accentuează că volumul „[...] dezvăluie interconexiunile dintre conversie, migrație și practica rituală” (p. 376.).

- **În luna ianuarie 2023**, a apărut **articolul** semnat de [Attila Gidó](#) (cercetător ISPMN) intitulat: „Az erdélyi zsidók jelenkori történetének kutatása” [Cercetări privind istoria contemporană a evreilor din Transilvania]. Studiul poate fi citit în volumul colectiv „A magyar kisebbségek 100 éve” [100 de ani ai comunităților minoritare maghiare] editat de Ignác Romsics, Editura KOMPRESS, Cluj-Napoca, 2023, pp. 305–313.

- **În luna ianuarie 2023**, a fost publicat pe site-ul Centrului pentru Studiul Familiilor Transnaționale [[Centre for the Study of Transnational Families](#)] **raportul de cercetare** intitulat *Copiii rămași în urmă de migrația forței de muncă: sprijinirea familiilor transnaționale din Republica Moldova și Ucraina în UE (CASTLE)*. Raportul este realizat de cercetătorii de la Universitatea Babeș-Bolyai, Institutul Ucrainean de Cercetare Socială Oleksandr Yaremenko, Academia de Studii Economice din Moldova, sprijiniți de Fundația Terre des Hommes, delegațiile din România, Ucraina și Moldova, și reprezintă o primă prelucrare a datelor obținute pe parcursul cercetării CASTEL - [„Children Left Behind by Labour Migration: Supporting Moldovan and Ukrainian Transnational Families in the EU”](#)

Acțiunea CASTLE („Copiii lăsați în urmă de migrația forței de muncă: Sprijinirea familiilor transnaționale moldovenești și ucrainene în UE”) este cofinanțată de Uniunea Europeană, contractată de Centrul Internațional pentru Dezvoltarea Politicii de Migrație (ICMPD) prin Facilitatea de Parteneriat pentru Migrație (MPF). [Iulia Elena Hossu](#) (cercetător ISPMN) este cercetător în cadrul acestei proiect-acțiune.

Raportul poate fi accesat [aici](#).

- **În luna ianuarie 2023**, a fost publicat, la Editura Brill, volumul 14 al *Yearbook of Muslims in Europe* (YME), coordonat de Samim Akgönül, Jørgen S. Nielsen, Ahmet Alibašić, Stephanie Müssig, Egdūnas Račius.

Raportul pentru România (pg. 555-574) a fost elaborat de [Adriana Cupcea](#) (cercetător ISPMN) și îl puteți vedea [aici](#).

Yearbook of Muslims in Europe (YME) este o resursă esențială pentru analiza dinamicii populațiilor musulmane din Europa. Conținând cercetări actualizate din patruzeci și trei de țări europene, rapoartele oferă cunoștințe cumulative despre tendințele și evoluțiile în curs ale musulmanilor din diferite țări. Fiecare nou volum raportează cele mai actuale informații disponibile despre țările vizate, oferind o imagine de ansamblu, anuală, asupra datelor statistice și demografice, asupra problemelor de actualitate aflate în dezbateri publică, schimbărilor care au loc în rețelele transnaționale, în legislație și în politicile interne ale statelor respective, și asupra principalelor activități în organizațiile și în instituțiile musulmane.

YME oferă un cadru relevant pentru cercetări originale și constituie în același timp o sursă de referință valoroasă pentru oficiali guvernamentali, ONG-uri, jurnaliști, decidenți politici și instituții de cercetare conexe.

- **Duminică, 5 februarie 2023**, [László Fosztó](#) (cercetător ISPMN) a participat la dezbaterile live la TVR Info Etnic emisiunea Alte Minorități cu tema *Rasism și xenofobie. Din galerie, în societate*. Alături de cele două gazde, Teodora Drăgoi și Boris Velimirovici, au participat invitații: Asztalos Csaba - președinte al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării din România, Laczikó

Enikő - secretar de stat în cadrul Departamentului pentru Relații Interetnice, Mircea Toma - membru în Consiliul Național al Audiovizualului și [László Fosztó](#) (cercetător ISPMN). Actualitatea emisiunii a fost dată de manifestările xenofobe pe stadioanele de fotbal și mesajele galeriilor adresate împotriva minorității maghiare și a echipei din Sfântu Gheorghe, județul Covasna.

Puteți vedea reacția în presă [aici](#).

- **Marti, 14 februarie 2023**, [Kiss Ágnes](#) (cercetător ISPMN) a luat parte la o **prezentare de carte** urmată de discuții concentrate în jurul mecanismelor formale și informale ale cenzurii comuniste. Evenimentul a fost organizat de Asociația Societatea Maghiară de Cultură din Transilvania (EMKE) din Zalău. [Kiss Ágnes](#) și László László (istoric, profesor) au discutat despre temele abordate în cartea *Finomhangolás. Koordináció és kontroll a szovjet típusú cenzúrendszerekben. Romániai példák (1949-1989)* (Coordonare și control în sisteme de cenzură de tip sovietic. Exemple din România (1949-1989), apărută la EME-Kriterion în 2022. Cu această ocazie a apărut în [Caietele Transilvane](#) și o **recenzie** a cărții discutate, critică semnată de László László. Recenzia o puteți vizualiza [aici](#), iar reacția în presă [aici](#).

- **Miercuri, 15 februarie 2023**, [Jakab Albert Zsolt](#) (cercetător ISPMN) a participat la evenimentul Societății Muzeului Ardelean, Filiala Zona Arieșului (Turda), în calitate de participant invitat. Etnologul a susținut o prelegere intitulată *A múlt elmúlt? Az emlékezés kultúrája* (*A trecut trecutul? Cultura memorială*). Scopul cercetării culturii memoriale clujene din secolele XIX-XX este de a sistematiza patrimoniul comemorativ local dispersat referitor la perioada respectivă. Analiza inventariază ocaziile, spațiile și tipurile de evenimente ale culturii memoriale, respectiv motivele și elementele de conținut care au determinat festivitățile comemorative. În prelegere a fost inclus și un studiu de caz referitor la constituirea memoriei unui singur tip de eveniment, și anume a întâmplărilor ce au avut loc între 1848 și 1849, respectiv utilizarea permanentă a acestora. Cercetarea a cuprins atât evenimentele constituirii tradiției, interpretările istoriilor formulate după schimbările de regim și apariția unor constelații de putere concomitente, cât și atitudinile legate de constituirea memoriei, strategiile de neglijare și de legitimare. Drept urmare, s-a dovedit faptul că memoria culturală necesită un proces de organizare, prezintă funcții de legitimare și de organizare a comunității și, nu în ultimul rând, deservește interesele puterii.

- **Luni, 20 februarie 2023**, ISPMN în parteneriat cu Muzeul de Artă Cluj-Napoca au organizat **lansarea volumului** „Mișcarea romă din România în presa interbelică: 1933-1941” editat de Petre Matei, apărut recent la Editura Institutului pentru Studiarea Problemelor Minorităților Naționale - Editura Institutului Național pentru Studiarea Holocaustului din România „Elie Wiesel”. Evenimentul a constat într-o lansare-dezbateră pe marginea noii apariții editoriale în contextul creat de Ziua Dezrobirii Romilor ce este marcată în fiecare an în data de 20 februarie. Lansarea-dezbateră și-a propus să ofere un prim cadru de discuții în care să aflăm mai multe detalii despre articolele de presă (romă și neromă) care surprind manifestările organizatorice,

politice, culturale, reproduc platforme-program, diferite debateri, și permit înțelegerea raporturilor dintre romi, români și alte grupuri etnice (maghiari, evrei, germani etc.).

Invitații ce au luat cuvântul: Petre Matei (editor, istoric, INSHR-EW), Ottmar Trașcă (istoric, Institutul de Istorie „George Barițiu”, Academia Română), Ionel Cordovan (profesor limba rromani, inspector școlar, ISJ Bihor) și [Fosztó László](#) (antropolog, cercetător ISPMN).

Evenimentul a fost deschis publicului larg și a fost difuzat în direct pe pagina de FB ISPMN, înregistrarea lui fiind accesibilă [aici](#).

Volumul „Mișcarea romă din România în presa interbelică: 1933-1941” editat de Petre Matei, a apărut în luna decembrie a anului 2022 la Editura Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale – Editura Institutului Național pentru Studierea Holocaustului din România „Elie Wiesel”, colecția „Documenta et studia minoritatum”, [Iulia Elena Hossu](#), [Horváth István](#) și [Jakab Albert Zsolt](#) (coordonatori). Volumul care cuprinde 916 de pagini este o apariție inedită și își propune să contribuie la o mai bună cunoaștere a istoriei romilor din România interbelică. Atunci, romii au devenit pentru prima oară în istoria lor activi politic, au înființat numeroase organizații, și-au exprimat revendicările, au organizat adunări, au negociat cu autoritățile. Romii nu sunt și nu trebuie percepuți deci ca fiind exclusiv victime ale istoriei, ci au dreptul la o perspectivă mai echilibrată. Au fost și actori activi ai istoriei, s-au organizat, au militat pentru drepturile lor, au înființat în acea perioadă primele grădinițe pentru copiii romi (fapt ignorat în prezent), au inițiat cercuri ale femeilor rome, chiar echipe de fotbal, atunci au început să se facă remarcați primii literați romi din România, aveau loc debateri cu privire la înființarea unui muzeu rom, erau discutate și puse în practică modalități de acordare de asistență juridică și socială.

Mai multe detalii despre volum vedeți [aici](#).

- **În perioada 23-24 februarie 2023**, a avut loc **conferința internațională** de deschidere a proiectului COST ACTION CA21143 TraFaDy - Transnational family Dynamics in Europe [Dinamica familiilor transnaționale în Europa]. [Iulia Elena Hossu](#) și [Stefánia Toma](#) (cercetători ISPMN) au participat la lucrările Grupurilor de Lucru 1 și 4, care se centrează pe menținerea relațiilor de familie, condițiile de sănătate și bunăstare a familiilor transnaționale. În cadrul mai multor sesiuni s-a discutat situația actuală a cercetării, au fost elaborate instrumente de culegere a datelor (a bazei de date bibliografice) și au fost discutate planurile individuale de cercetare. Despre activitățile proiectului vă puteți informa aici, pe [site-ul proiectului](#).
- **Sâmbătă, 25 februarie 2023**, în incinta Casei de Cultură Municipală din Odorheiu Secuiesc, județul Harghita, a avut loc prezentarea volumului [A romániai magyar néptáncmozgalom története](#) [Istoria mișcării dansului popular maghiar din România], volum scris și editat de către [Csongor Könczei](#) (cercetător ISPMN) în cadrul Adunării Generale Anuale a [Asociației de Dans Popular al Maghiarilor din România](#). Volumul a fost publicat de către Asociația de Dans Popular a Maghiarilor din România, care este o organizație profesională umbrelă, având la ora actuală 53

de membri persoane juridice din țară – ansambluri profesionale și asociații culturale care susțin ansambluri neprofesionale de dansuri populare maghiare.

Volumul *Istoria mișcării de dans popular maghiar din România* încearcă în primul rând să prezinte prin prisma istoriei dansului procesele socioculturale care au determinat ideile în baza cărora s-a format mișcarea de dans popular maghiar din România în ultimul secol și jumătate. În același timp, desigur, volumul este și o istorie cronologică a mișcării prezentate, de la începuturile sale până în zilele noastre.

- **Marti, 28 februarie 2023**, [Adriana Cupcea](#) (cercetător ISPMN) a susținut în calitate de bursier al Georg-Eckert-Institute for International Textbook Research din Braunschweig, o **prelegere** cu titlul: *Reprezentări ale Islamului în manualele de istorie din România, post 1990*. În cadrul prelegerii, [Adriana Cupcea](#) a vorbit despre principalele reprezentări despre islam, ca religie și cultură, produse de manualele de istorie din România folosite în perioada post-1990, despre ce fel de mesaj transmit, despre stereotipurile pe care le construiesc și despre ce fel de atitudini transmit, cu privire la islam și musulmani, generațiilor de elevi. Prezentarea a prezentat rezultatele preliminare ale proiectului cu titlul *Percepții despre musulmani și Islam în sistemul educațional din România, după 1990. O abordare pluristratificată*.
- **În luna februarie 2023**, au fost publicate primele două articole din volumul special intitulat *Critical Perspectives on the Impacts of (post) COVID-19 Pandemic on Roma* [Perspective critice asupra impactului pandemiei COVID-19 asupra populației romă] editat de Maria Manuela Mendes (ISTE-IUL CIES, Portugalia) și [Stefânia Toma](#) (cercetător ISPMN). Primul articol scris de un grup de cercetători conduși de Susana Mourão se intitulează *How did the COVID-19 Pandemic and Digital Divide Impact Ciganos/Roma School Pathways* și tratează cazul tinerilor romi din școlile portugheze. Al doilea articol publicat în luna februarie este scris de Jekatyerina Dunajeva cu titlul *University Mentoring Programs during the Pandemic: Case Study of Hungarian Roma University Students*. Acest articol prezintă intervențiile programelor de mentorat pentru studenții romi din Ungaria pe perioada pandemiei. Articolele sunt publicate în regim OA.
- **În luna februarie 2023**, au apărut la Editura Asociația Etnografică „Kriza János” – Editura Institutului pentru Studiarea Problemelor Minorităților Naționale, Colecția Documenta et Studia Minoritatum, două volume semnate de [Jakab Albert Zsolt](#) (cercetător ISPMN): ***Constituirea memoriei și practici comemorative. Reprezentări ale memoriei culturale la Cluj și Piatra aceasta a fost așezată... Locurile memoriei din Cluj (1440-2022)***.

[Constituirea memoriei și practici comemorative](#). *Reprezentări ale memoriei culturale la Cluj* analizează procesul de producere a memoriei culturale, strategiile de producere a memoriei și utilizarea socială a acesteia. Analiza se concentrează asupra organizării, a funcționării și a efectelor proceselor de constituire a memoriei și ale proceselor comemorative ale unui singur oraș. Cercetarea de teren a avut loc la Cluj-Napoca, scopul acesteia constând în elaborarea unei imagini mai organice despre manipularea timpului, folosirea trecutului, a memoriei și a

caracterului local al acesteia.

[Piatra aceasta a fost așezată... Locurile memoriei din Cluj \(1440-2022\)](#) conține inscripțiile, plăcile memoriale, statuile și monumentele clujene din perioada cuprinsă între anii 1440 și 2022, realizate în scop de datare și comemorare, respectiv datele referitoare la acestea. Corpusul întocmit cu pretenția exhaustivității cuprinde inclusiv materialul istoric inexistent în orașul actual, identificat pe baza unor lucrări-sursă de factură istorică, de istorie locală, de istoria artei și turistice.

Mai multe detalii pe pagina [editurii](#) noastre.

- Cei interesați de evenimentele organizate de către ISPMN pot accesa pagina noastră de internet. Pentru mai multe detalii în legătură cu aceste evenimente aceștia sunt rugați să ne contacteze la adresa centru.doc@ispmn.gov.ro, urmând ca cercetătorii implicați să le pună la dispoziție mai multe materiale.